

Motion till riksdagen 2008/09:U360

**av Rosita Runegrund och Désirée Pethrus
Engström (kd)**

Kvinna i världen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i bilaterala och multilaterala kontakter med andra länder ska verka för att traditionella lagar som diskriminerar kvinnor avskaffas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en uppföljningsmekanism för resolution 1325 bör upprättas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för en global ökning av antalet kvinnor som deltar på högsta politiska nivå.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för en minskad klyfta mellan kvinnors och mäns tillgång till mark, krediter och produktionsmedel.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att EU tar ett större ansvar för att implementera resolution 1325.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör utarbeta en ny nationell handlingsplan för resolution 1325.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att svenskt bistånd i ökad grad bör riktas till kvinnor i mottagarländerna.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i biståndsprojekt stärka kvinnors ekonomiska ställning genom mikrokrediter.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att initiera en omfattande skärpning av uppförandekoden inom FN-systemet, samt att utbildningen av våra egna svenska soldater i internationell tjänst skärps ytterligare i detta avseende.

Fel! Okänt namn på

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska biståndspolitiken ska klargöra att främjandet av jämställdhet mellan könen och stärkta ekonomiska och sociala rättigheter för kvinnor och flickor ska vara en av de parametrar som styr om ett land ska få svenskt bistånd.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att i det internationella arbetet uppmärksamma strukturella skillnader så att miljöarbetet även inkluderar åtgärder som förbättrar jämställdheten samt levnadsvillkoren för kvinnor runtom i världen och inkluderar kvinnor i beslutsfattande processer.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att stärka arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa i biståndsarbetet.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betydelsen av att Sverige under sitt ordförandeskap i EU 2009 lyfter fram FN:s resolution 1325.

Inledning

Jämställdhet, mänskliga rättigheter och demokrati är begrepp som hör ihop. I arbetet med att uppnå skydd av de mänskliga rättigheterna för alla och en allmän demokratiutveckling, måste också jämställdhetsbegreppet ingå. Arbetet för mänskliga rättigheter och således jämställdhet är oerhört angeläget i såväl internationella som nationella sammanhang. Föraktet mot kvinnor i många av världens länder som bland annat tar sig uttryck i de systematiska våldtäkterna vid krigssituationer är vidriga brott mot mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Under FN:s kvinnokonferens i Peking 1995 antog världens länder en deklaration och en handlingsplan för kvinnors rättigheter, som var politiskt men inte juridiskt bindande. Vid konferensen antogs en handlingsplan mot diskriminering av kvinnor, som ställde krav på länderna att vidta åtgärder och om nödvändigt anpassa lagar för att undanröja alla hinder för jämställdhet. Vi anser att den svenska regeringen i sina bilaterala och multilaterala kontakter ska verka för att lagar som diskriminerar kvinnor avskaffas.

Resolution 1325

Den 31 oktober år 2000 beslutade FN:s säkerhetsråd att anta resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Resolutionen syftar till att öka kvinnors deltagande i arbetet med att förebygga, hantera och lösa konflikter. Genom antagandet av resolutionen blev kopplingen mellan jämställdhet, hållbar utveckling och internationell säkerhet officiellt erkänd. När det gäller implementeringen och uppföljningen finns det dock en hel del kvar att göra.

Kvinnor i krig

Många konflikter i världen resulterar i krig. En av förutsättningarna för att uppnå långsiktig fred och stabilitet är att involvera det civila samhället i fredsprocessen, vid fredsförhandlingar och försoningsarbete. Dessvärre uteslängs alltför ofta halva befolkningen, nämligen kvinnorna, helt från det fredsbyggnadsarbetet. Trots att de både drabbas hårdast av konsekvenserna av krig och är som mest benägna att samarbeta och söka fredliga lösningar.

Kvinnor får som regel inte tillräckligt skydd mot det sexuella våld som används som vapen för underkastelse av länder och folk. Vi anser att kvinnors utsatta situation i krig måste uppmärksammas än mer av FN och andra internationella organ och att skyddsbilden förstärks vid krig. Kvinnor på flykt ska erbjudas särskilt skydd mot sexuella övergrepp och annat våld som sker i flyktinglägren. Vi anser med anledning av den sexhandel som bedrivs i krisdrabbade områden där det finns FN-personal att den svenska regeringen bör initiera en omfattande skärpning av uppförandekoden inom FN-systemet, samt att utbildningen av våra egna svenska soldater i internationell tjänst skärps ytterligare i detta avseende.

Våldtäkt som vapen

Allt oftare används våldtäkt systematiskt som ett vapen i kris- och krigsdrabbade områden, särskilt vid etnisk rensning då våldtäkt sätts i system för att bryta ner befolkningen.

Hundratusentals kvinnor runt om i världen lever med de skador som dessa övergrepp medför. Också kvinnornas omgivning drabbas. Våldtäkter i krig har först nu kommit att betraktas som ett brott mot mänskligheten och är sedan 2002 uppfört som krigsbrott enligt Romstadgan för den internationella domstolen i Haag.

Kvinnor och postkonfliktsituationer

I många kriser och konflikter är det kvinnorna som håller igång samhället. De får då ersätta den sociala service som slagits ut, samt ta hand om sjuka och skadade.

Kvinnorna har ofta också stort ansvar vid återuppbyggnadsprocessen. De spelar ofta en viktig roll vid återintegreringen av f.d. soldater och krigsdrabbade grupper.

När konflikten är över har kvinnorna en möjlighet att vara med och forma framtiden. Det är viktigt att man här tillvaratar den kompetens som kvinnor har.

Fel! Okänt namn

Kvinnor i politiken

Målet för Unifem (FN:s utvecklingsfond för kvinnor) om att kvinnorepresentationen på viktiga beslutsfattande positioner ska utgöra minst 30 % har antagits vid flera internationella konferenser sedan 1990-talet. Trots att vissa framsteg gjorts i alla världens regioner visar Unifem att kvinnor generellt fortfarande lyser med sin frånvaro i länders parlament. Trots att kvinnor utgör mer än hälften av världens befolkning får de sällan vara med och påverka beslut som är avgörande för deras livssituation. Endast 17 % av världens parlamentariker är kvinnor (Unifem – United Nations Development Fund for Women). Vi menar att kvinnorepresentationen i de nationella parlamenten måste öka, vilket kan åstadkommas genom att stödja lokala och nationella kvinnoorganisationer att försöka få in fler kvinnor på valbara platser på listor. För en demokratis utveckling är det av mycket stor betydelse att sambanden mellan parlamenten och det civila samhället på olika sätt stärks.

Riktat bistånd till kvinnor

Undersökningar pekar på att bistånd riktat till kvinnor ger bättre samhällsekonomiska resultat än övrigt bistånd. Biståndet gagnar i allmänhet även hela familjen och effekterna blir därmed större. Ekonomiska lån riktade till kvinnor betalas tillbaka i större utsträckning än lån riktade till män. Organisationen Hand in Hand som framgångsrikt bedriver ett arbete med mikrokrediter riktat till kvinnor har en återbetalningsprocent på nästan 100 %. I de fall organisationen försökt genomföra samma process gentemot manliga låntagare, har resultatet varit så nedslående att man avbrutit försöken.

I en rapport från Världsbanken konstateras att länder som förbättrar kvinnors rättigheter och tillgång till skolutbildning och andra resurser får lägre andel fattigdom, snabbare ekonomisk tillväxt och mindre korruption än länder som inte gör sådana ansträngningar till förmån för kvinnorna. Jämställdhet är således mycket starkt förknippat med ekonomi och utveckling och av avgörande betydelse för att uppnå effektiv och hållbar utveckling i utvecklingsländerna. Det finns många exempel som visar att ett sätt att minska fattigdomen i världen är att höja kvinnors och barns status. Deras fattigdom är till stora delar strukturell. Kvinnor saknar allt som oftast ekonomiska tillgångar, egenhet, makt, utbildning, sjukvård och är utsatta för våld och diskriminering på grund av sitt kön.

Främjandet av jämställdhet mellan könen och stärkta ekonomiska och sociala rättigheter för kvinnor och flickor ska vara en av de parametrar som styr om ett land ska få ta del av svenskt bistånd. Jämställdhet mellan könen ska beaktas vid val av projekt och vilka metoder som ska användas inom utvecklingsarbetet. För att det ska vara möjligt att följa upp programmet och bedöma verkningarna måste det uppställas tydliga mätbara kvantitativa och kvalitativa mål. Ett jämställdhetsmål kan vara att den politiska församlingen ska bestå av minst en fjärdedel kvinnor.

Kvinnor och fattigdom

Sida anger att 99 % av världens samlade förmögenheter ägs av män och 90 % av inkomsterna tillfaller män. Världsbanken konstaterar att en människas kön ofta är avgörande för hennes tillgång till och kontroll över resurser.

Kvinnor och utbildning

Av världens vuxna analfabeter är två tredjedelar kvinnor, samtidigt som utbildning av kvinnor är en nyckel till utveckling. Flickor och kvinnor diskrimineras ofta i utbildning och yrkesliv. Att satsa på att förbättra kvinnors hälsa och att underlätta kvinnors arbete, genom mekanisering och utbildning, är ofta avgörande för att öka produktionen inom exempelvis jordbruket och förbättra människors levnadsvillkor. Enligt Världsbanken är finansiering av utbildning för flickor och unga kvinnor den mest kostnadseffektiva investering som finns i biståndssammanhang.

Vi anser därför att svenskt bistånd i ökad grad ska riktas till kvinnor i mottagarländerna. Undersökningar pekar på att sådant riktat bistånd dessutom ger bättre samhällsekonomiska resultat än övrigt bistånd. Allt som oftast utesluts kvinnor från beslutande församlingar på diverse politiska nivåer. Detta är en trend som måste brytas. Genom riktat bistånd ger man kvinnor den ekonomiska makten och därigenom ger man dem också en möjlig väg in i den politiska makten. Det är viktigt att vi stödjer det civila samhället och ser till att kvinnor kan organisera sig och ta del av den demokratiska utvecklingen. För många kvinnor som ännu inte lärt sig läsa och skriva är det viktigt att olika kvinnoorganisationer kan ge information och stöd till andra kvinnor.

Kvinnors direkta deltagande och inflytande är nödvändigt för att skapa ett djupare, bredare och stabilare folkstyre och för att bidra till en mer effektiv och positiv utveckling av länder. Projekt för att förbättra tillgången till hushållsvatten är mer framgångsrika om kvinnor är involverade i planering och genomförande. Dessutom behövs jordbruksreformer som ger kvinnor en mer säker tillgång till mark. I Afrika söder om Sahara är det främst kvinnor som producerar mat och ändå är kvinnor den del av befolkningen som har minst tillgång till marken.

Kvinnor och miljö

Miljön är en av de mest grundläggande förutsättningarna för mänsklighetens framtid.

Behovet av nytänkande och effektiva åtgärder är stort och aldrig förr har så många engagerat sig i kampen för en bättre miljö. Verkningsfulla insatser, ökad kunskap och ett brett internationellt samarbete mellan toppolitiker, internationella organisationer, företrädare för näringslivet, frivilligorganisationer och vanliga medborgare behövs för att bromsa den negativa utvecklingen och bevara miljön för kommande generationer.

Det finns idag en uppsjö av goda idéer, handlingsplaner och resolutioner som alla försöker begränsa de största miljöbovarnas skador på miljö. Det som

Fel! Okänt namn på

förenar de flesta är att de på olika sätt försöker ändra konsumtions- och produktionsmönster, samt verka för teknikutveckling och forskning, för att skapa en hållbar utveckling och minska koldioxidutsläppen, den enskilt största faktorn för den globala uppvärmningen och klimathotet.

Även om världens företag och industrier står för en stor del av miljöbelastningen visar forskningen att även enskilda människors val, handlingar, inköp och levnadssätt i stor grad påverkar miljön. Beroende på hur stor den negativa belastningen på miljön är, talar man om större eller mindre ekologiska fotavtryck som efterlämnas. Nya studier visar att kvinnor generellt lämnar mindre ekologiska fotavtryck än män.

Det som ligger bakom kvinnors och mäns olika ekologiska fotavtryck bygger till största delen på de globala skillnaderna som råder gällande jämställdhet och ekonomiska tillgångar. Dessa skillnader ligger också till grund för att det oftast är kvinnorna som påverkas mest vid klimatförändringar och naturkatastrofer, samtidigt som de själva har minst negativ påverkan på miljön. Därför är det viktigt att dessa strukturella skillnader uppmärksammas så att miljöarbetet även inkluderar åtgärder som förbättrar jämställdheten samt levnadsvillkoren för kvinnor runtom i världen och inkluderar kvinnor i beslutsfattande processer. Dessutom är det av högsta betydelse att kunskapen om de ekologiska fotavtrycken används så att de som belastar miljön mest ändrar sitt beteende, i syfte att både rädda miljön och de miljontals fattiga som idag drabbas hårdast av miljöförändringarna. Utmaningen är att både uppmärksamma skillnaden mellan fattiga och rika länders klimatpåverkan och mellan kvinnors och mäns olika inverkan på miljön.

Kampen för miljön är värdefull, och vi har alla att lära oss av varandra, både för vår egen och för de kommande generationernas skull. Kvinnor skall ha samma rättigheter och möjligheter till utveckling och inflytande som män så att vi gemensamt kan skapa ett hållbart, klimatsmart samhälle.

Mäns CO₂-utsläpp påverkar kvinnors och barns hälsa

Avsaknaden av medel tillsammans med de könsbundna hindren mot att äga mark eller ha inflytande vid fattigdomen av beslut som rör det egna samhället gör att kvinnor i den fattiga delen av världen befinner sig i en mycket utsatt situation. Detta bidrar också till deras utsatthet vid miljörelaterade klimatförändringar och miljöförstöring. Detta yttrar sig exempelvis i att kvinnor på grund av den ökade torkan behöver gå långa sträckor, ibland upp till 30 km om dagen, för att hitta vatten, en ansträngning som kostar dem mer än hälften av det dagliga kaloriintaget. Torkan, markerosionen och överexploatering av marken bidrar också till otillräckliga skördar som innebär bristfälliga näringsintag för kvinnorna som av sociokulturella skäl äter sist och äter minst. Giftiga bekämpningsmedel och kemikalier i luften, vattnet och marken skadar också kvinnornas och barnens hälsa då dessa går över till modersmjölken och ger upphov till olika cancerformer, hud- och lungproblem. Andra typer av hälsovådliga ämnen återfinns i de kvinnodominerade textilindustrierna.

Sexuell och reproduktiv hälsa

Kvinnor som inte ges rätten att äga mark, vara med vid beslut och använda jordens resurser saknar ofta också andra rättigheter i andra aspekter av det egna livet. Möjligheten att inte kunna bestämma över sin egen kropp och möjliga graviditeter, över sin civila status, utbildning eller möjligheten att förvärvsarbeta gör kvinnor mer sårbara vid plötsliga miljöförändringar. Tidiga giftermål, många graviditeter, kvinnlig omskärelse tillsammans med icke adekvat läkarvård, dåliga transportmöjligheter, förorenat vatten etc. bidrar exempelvis till en fortsatt hög mödra- och barndödlighet i utvecklingsländerna. Det är därför viktigt att på olika sätt stärka kvinnors ställning i samhället och att lyfta fram sexuell och reproduktiv hälsa i biståndsarbetet.

Också vid kvinnors migration till städerna är det kvinnorna i sin underordnade samhällsroll som är de mest sårbara för ekonomiskt och sexuellt utnyttjande, misshandel, våld och människohandel.

Enligt Amartya Sen, indisk professor vid Harvarduniversitetet och vinnare av Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap, är det därför viktigt att

utveckla jämställdhet mellan könen, genom att vända de olika sociala och ekonomiska handikapp som gör kvinnor röst- och maktlösa. Detta kan också vara ett av de bästa sätten för att rädda miljön och motverka farorna med överbefolkning och andra problem som relateras till den ökade befolkningens påfrestningar på miljön. Kvinnors röster är avgörande för världens framtid – inte bara för kvinnor.

EU:s och Sveriges ansvar

I Sverige anses kvinnor vara privilegierade i förhållande till kvinnor i andra länder. Trots det finns det fortfarande mycket att göra innan jämställdheten mellan kvinnor och män verkligen kan sägas vara reell även i vårt land. Genom att Sverige anses vara ett föregångsland inom jämställdheten, har vi också ett ansvar att driva jämställdhetsarbetet i olika internationella sammanhang. Ungefär samtidigt som resolution 1325 antogs av FN:s säkerhetsråd beslutade Europaparlamentet om resolutionen ”European Parliament resolution om participation of women in peaceful conflict resolution (2000/2025 INI)”. EU förbinder sig i denna att verka för dess fulla implementering, inom EU men också i relationer och avtal med andra. Här bör Sverige exempelvis agera för att EU i konflikter i vårt närområde verkligen prövar att arbeta i enlighet med resolution 1325.

EU behöver bli än bättre på att fokusera detta arbete genom att bland annat ta fram en handlingsplan för rådet och kommissionen samt driva på medlemsländerna att anta egna handlingsplaner. Sverige har ett stort ansvar att driva på detta arbete. Det är positivt att regeringen uttalat ambitioner på detta område i skrivelse 2007/08:109 ”Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik”. Sveriges egen handlingsplan för genomförandet av 1325 går ut under 2008. Biståndsminister Gunilla Carlsson lovade vid Sidas konferens ”Gender-Based

Fel! Okänt namn på

Violence” att en ny handlingsplan kommer att utarbetas under hösten. Vi förutsätter att så blir fallet och att det i samband med detta görs en översyn av prioriteringar för att nå bästa möjliga resultat i arbetet för att implementera resolution 1325. Det är av oerhörd vikt att Sverige under sitt ordförandeskap i EU prioriterar resolution 1325.

Stockholm den 7 oktober 2008

Rosita Runegrund (kd)

Désirée Pethrus Engström (kd)